

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Omnia Latina Scripta Matthiæ Flacij Illyrici

Flacius, Matthias

Magdeburgæ

VD16 F 1296

Praefatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36647

ram eam controuersiam, pro mearum
uirium, donorumq; tenuitate explica-
re. Quo imperitiores possent uidere,
quid in presentibus controuersijs ue-
rum aut falsum sit, quidue pie uel sequi
uel fugere possint ac debeant.

VOBIS autem amplissimi uiri
ideo potissimum scriptum hoc dicare
uolui, ut indicarem quantopere cupi-
am, & etiam sperem Euangelium Chri-
sti saltem in ista ultima Germaniæ ora
incorruptum permanere.

Deus autem pater Domini nostri
Iesu Christi uos, me & omnes suos in
agnita filij sui ueritate ad sui nominis
gloriam nostramq; salutem
conseruet, Amen.

Magdeburgæ calendis De-
cembris,

PRAEFATIO.

Saepe relegens gloriosam, miracu-
lisq; plenissimam Israelitarum ex
Aegypto educationem, ac mecum,
tum ingentia Dei beneficia populo illi
praestita ac promissiones, tum populi

V 2 sum-

summam ingratitude[m] cœlestem
na fastidientis, ac ad Aegyptias captas
& onera redire cupientis perpendens,
putavi fuisse quandam inauditam ali-
isq[ue] gentibus insuetam maliciam, eam-
q[ue] toto pectore execratus & detestatus
sum.

Quis enim sanæ mentis homo tan-
tam peruersitatem non detestaretur?
Qui cogitaret primum, fuisse eum po-
pulum tam graui seruitute, multipli-
ciq[ue] miseria oppressum, ut tum labores
coacti sint ferre intollerabiles, tum ma-
sculam prole[m] sibi enecari, deniq[ue] haud
dubie & ueram religionem propemo-
dum penitus deleri. Deinde perpendat
eum in tali tristissimo statu existentem
diuinitus liberari, gloriosissime tantis
miraculis ex Aegypto educi, cœlesti ci-
bo pasci, certam promissionem foelicif-
simi soli, aliorumq[ue] multorum bono-
rum accipere. Adhæc etiam uera Dei
creatoris cœli & terræ religione ornari,
ac præsentem ubiq[ue] Deum habere. Po-
stremo cernat gentem eam adeo scele-
rate furere, ut contemptis conculcatiq[ue]
omnibus eis inenarrabilibus Dei bene-
ficijs

ficijs a
riacæ
ter exc
ret. M
eis De
penitu
V
præfer
ciæ pr
enim,
Deū p
gelio
christi
Israel
quide
erat c
Nos u
sudor
sagin
libidi
am ar
mata
tume
in at
A
tantū
per d

ficij ad illas ingentes miseras Aegyptiacae illius seruitutis redire uehementer exoptaret, easq; etiam laudare aude-
ret. Non immerito igitur toties adeo
eis Deus iratus fuit, ut totum populum
penitus delere uoluerit.

Verum iam illis comparatione
praesentis nostrorum hominum mali-
ciae propemodum irasci desino. Vincit
enim, profecto uincit longe nostra erga
Deum pro instaurato Iesu Christi Euan-
gelio, tamq; gloriosa e seruitute Anti-
christi liberatione, ingratitude popul
Israelitici ingritudinem. Nam tota
quidem miseria seruitutis Israelitarum
erat corporea magis quam spiritualis:
Nos uero, praeterquam quod & bonis &
sudoribus nostris Antichristi ministros
saginauimus, eorumq; turpitudini ac
libidini, pro nefas, fuimus expositi, eti-
am anima Diabolo ob eorum impia dog-
mata seruire coacti sumus, & Deum con-
tumelia affecimus, atq; ita nosmetipsos
in aeternum exitium praecipitauimus.

Adhaec illi quidem promissionem
tantum terrae Canaan acceperat & adhuc
per difficilima itinera, uariasq; in de-

ferto difficultates errabant. Nos uero iam in ipsam ueram religionem perducti sumus, iam remissionem peccatorum, Spiritum S. & adoptionem, ut simus filij Dei, nacti sumus. Nihilominus tamen partim leuibus itineris huius, ad regnum Cœlorum tendentis, molestijs defatigati, partim Diabolica quadam iudicij peruersitate fascinati, ijs tantis Euangelij Iesu Christi beneficijs contemptis & conculcatis, ollarum carniū & Aegyptiarum caparū recordamur, illas ex animo concupiscimus & in Antichristi ferream seruitutis fornacē redire furēter exoptamus.

Ollæ carniū sunt pax & tranquillitas uentris, quam in papatu maiorem fuisse somniamus, quam iam sit. Verum quidem est, Euangelium Iesu Christi secum crucem asferre: attamen & impij nihilo mitiora patiuntur, quod tum ex ueteribus historijs, tum & horū 30. annorum euidenter probari potest. Quo tempore non leuius, imo etiam grauius afflictæ sunt gentes instaurati Euangelij tunc temporis adhuc expectes, quam quæ eam doctrinam habuerunt.

erunt. Satius autem est teste Petro pati
pie uiuentes quam impie agentes. Sed
tamen, etiam si esset aliqua maior pio-
rum miseria in hac uita quam impio-
rum, non ideo deberemus ita pecuniæ
sententiæ esse, ut uellemus, quo præsentis
uitæ tēporaria mala euitarem⁹, in æter-
num exitiū nosmetipsos præcipitare,

Cæpæ autem sunt papisticæ cære-
monia & traditiones. Iam enim multi
simplicitatis Euangelij pertæsi, Iudaica-
rum ethnicarumq; Papæ cæremoniarū
pompa ac splendorem admirantes,
impudenter disciplinam ac ordinē ad-
uersariorū prædicant. Miror sane, quod
audeant papisticam disciplinā laudare,
cum probe sciamus inter eos (ut tace-
am de spiritualibus cultibus primiq;
præcepti uirtutibus, quas illi plane ig-
norauerunt) adeo cum alia scelera tum
imprimis libidines regnasse, ut Sodo-
morū disciplinam magis, quam Chri-
stianam habuisse uerissime dici possint.
Certe eorum spirituales, quorum ma-
ximam turbam habuerunt, propalam
epicuream uitam egerunt, & hodierna
die agunt. Scholas nō tantū neglexerāt

V 4 sed

sed etiam oppreſſerunt, neglectus eſt & Catechiſmus ac tota uerbi Dei prædicationo, atq; ita & iuuentus & maturior ætas cum in literarum tum inprimis in uerbi diuini inſtitutione plane neglecta fuit.

Iudicia matrimonialia non ſunt ſeuere ab eis adminiſtrata, imo ſuis flagitioſis turpitudinibus & flagrantibus libidinibus non tantum leges matrimoniales, ſed etiam ipſa matrimonia penitus prophanarunt. Deniq; notiſſimum eſt nullum fuiſſe tantum ſcelus, quin pro pecunia a papa eiꝰq; ſpiritualibus diſpenſatum ſit. Quid illa ſcelerata turba ſpiritualium Antichriſti diſciplinam curaret, cum ipſa met in luſtris omnium turpitudinum ſine intermiſſione uolueretur? Notiſſimum eſt hunc præſentem Papam Paul. 3 turpi ſororis lenocinio ab eo Papa, qui tunc fuit, cardinalatum impetraſſe. Excommunicatione ſcelerata, quod notiſſimum eſt, ad ſtabiliendam ſuam Tyrannidem abuſi ſunt, non ad coercedos impœnitentes. Si enim eos excommunicare uoluiffent, ſeipſos neceſſario

ceſſario
qui in
runt.
ueteris
uel ter
runt,

eſt tali
Eccleſi
in ſcri

C

net, ne
do apu

ſit lon

Vna c

papiſt

eſſe p

omnes

ſpiritu

mi fue

poſiti

canis a

ro Arc

dinale

Patria

pulch

ſtituit

inter ſ

cessario primum excommunicassent,
qui in perpetuis turpitudinibus iacue-
runt. Corruit igitur omnis disciplina
ueteris Ecclesiæ apud Papistas, uixq;
uel tenuissima uestigia eius reliqua fue-
runt. In nostris uero cœtibus, si non
est talis & tanta, quanta in primitiua
Ecclesia fuit, aliqua tamen est, ut postea
in scripto ostendetur.

Cæterum quod ad ordinem atti-
net, non uideo sane, quis salutaris or-
do apud eos fuerit, qui apud nos non
sit longe melior, ut postea probabitur.
Vna quædam ordinis pars fuit apud
papistas, quæ apud nos nec est, nec pie
esse potest, hæc nempe, quod primo
omnes (ut ipsi eos uocant) sæculares
spiritualibus etiam infimis subiectissi-
mi fuerunt & ueluti pedibus eorum sup-
positi : deinde ipsi sacrificuli suis de-
canis & Episcoporum uicarijs : illi por-
ro Archiepiscopis & Cardinalibus; Car-
dinales uero demum Archiepiscopi &
Patriarchæ summo Antichristo. Ita
pulchre Diabolus regnum illud con-
stituit, compegit & colligauit partes
inter se arctissime, alios alijs summe sub-
iecit,

iecit, adeo, ut omnes homines isti suo
uicario extrema seruitute deuinxerit, ita
ut etiam Casares ei pedes osculari co-
gerentur, omnes eum extreme honora-
rent & ditarent, ipse porro totum su-
um regnum & potentiam ad lucrandas
quam plurimas animas Satanæ, ad ho-
norandum eum, & contumelia affici-
endum Christum conuerteret.

Sed ita profecto est, Hypocritæ ue-
ræ pietatis hostes semper cernunt festu-
cam in piorum oculis, suas uero trabes
cernere non uolunt: sicubi aliqua con-
tentio inter pios pastores, aut etiam si-
multas exoritur, quales inter Apostolos
quoque exortæ sunt, uehementer id exag-
gerant, ac excusioni Antichristi ferrei
iugi eiusque decretalium imputant: nec
interea cernere uolunt perpetuas illas
lites, quæ in Romana curia, & alibi in-
ter spirituales uoluuntur, quæque tam
multos Episcopos & Pastores a suis
gregibus abstractos Romæ detinent.
Item tam multas cædes & uenena, qui-
bus se mutuo canonici, Abbates, Epi-
scopi, Archiepiscopi, Cardinales, quin
etiam sanctissimi illi Antichristi tol-
lunt,

lunt, q
ut nega

Hu
bent, qu
timus,
potest,
fusio ef
omnes
tibus su
ordinib
gelistas
Ecclesia

AT
quamq
habuer
Primu
tæ gene
quæ pol
tulit, qu
centem
reliquas
danas:
uulnera
genere
autem
deform

lunt, quæq; longe notiora sunt, quam
ut negari possint,

Hunc igitur Papistæ ordinem ha-
bent, quem nos nec habemus, nec expe-
timus, neq; quisquam sanus expetere
potest, aut debet: horribilis enim con-
fusio est ordinis Dei, qui uult primum
omnes animas superioribus magistra-
tibus subiectas esse, Deinde & singulis
ordinibus suum locum tribui, Euan-
gelistasq; non Dominos, sed ministros
Ecclesiæ esse.

AT uero Deus bene quam multas,
quamq; magnarum rerum confusiones
habuerunt, & adhuc habent Papistæ:
Primum enim turbauit non parum ui-
tæ genera Papa per suū monachatum,
quæ politicis uitæ generibus longe præ-
tulit, quasi sanctiorem magisq; Deo pla-
centem, eam dixit esse uitam spiritualē,
reliquas appellauit sæculares & mun-
danas: Atq; ita multorum conscientias
uulnerauit, qui se in parum pio uitæ
genere existere timuerunt. Præsertim
autem magistratum & coniugium ita
deformauit, ut propemodū impia uitæ
genera

genera illa esse existimarentur, ac multi de salute in illis ordinibus existentes desperarint: Quare relictis sibi diuinitus mandatis functionibus tandem se in monasteria intruserunt, ubi dixerunt se uelle Deo seruire, nam prius iudicauerunt se huic sæculo seruiuisse.

Secundo, conturbauit etiam Ecclesiasticam poliriam, nam plane, sicut & olim apud Corinthios accidebat, unusquisque sibi seorsim in angulo missando communicauit, simul plures in templo nugati sunt, aliquando uiginti diuersi inter se missas garriuerunt. Aliquando magnæ (ut uocant) Missæ plures simul in eodẽ templo cantatæ sunt, ita ut esset mera sonorum confusio, & ueluti promiscuus quidam pecudum balatus, mugitus & ululatus. Non intellectis itidem linguis garriuerunt & omnia in suis templis peregerunt, sicut & Corinthij. At qui talem Ecclesiæ formam appellat Paulus confusionẽ, quam negat a Deo uenire. Venit igitur a Diabolo, in cuius regno est horror & sempiterna confusio.

Tertio, confudit Antichristus cum suis

suis fili
politico
gaueru
tualis o
pertrax
parũ re
t9, cõtir
tic9. N
teriorib
stratus
riatur P
imperia
dicat ec
hanc co
pemod
tractant
ab eis pe
Indican
mento
tot bella
excitata
anus eo
Ho
dines &
cuit, ex
num ge
faceamu

suis filiis regimen Ecclesiasticum & politicum, sibi utriusque gladii ius arrogauerunt, sub prætextu potestatis spiritualis omnia sibi uendicarunt & ad se pertraxerunt. Quamprimū aliquis eis uel parū restitit, continuo fuit excōmunicatus, cōtinuo audiuit hæreticus & scismaticus. Non solū noluerunt potestatibus superioribus subiecti esse, sed etiam magistratus sibi subiecerunt, quinetiam gloriatur Papa penes se esse regna mundi & imperia ab alijs ad alios transferre. Indicat eorum spirituale ius (ut uocant) hanc confusionem ordinum, ubi propemodū mœre politica & corporalia tractantur, indicant direptæ & spoliatæ ab eis per ipsorum fraudes tot regiones. Indicant tot fœdera rupta, subditi iuramento suorum magistratuum soluti, tot bella per spirituales cum gesta, tum excitata & tam multus sanguis Christianus eorum scelere effusus.

Horribiliter igitur Antichristus ordines & regimina confundit & commiscuit, ex qua re ingentia mala ad humanum genus peruenerunt. Ut enim alia taceamus, hoc certe unicum nec satis exponi

poni

poni, nec deplorari potest, quod, dum
Papa, Episcopi, Abbates & alij spiritu-
ales politico regimini uacauerunt, neces-
sario Ecclesiasticum neglexerunt,

Postremo, Etsi hæc confusiones
magnæ ac admodum pestilentes fue-
runt, illa tamen longe nocentior, quod
legem & Euangelium Antichristus cū
suis apostolis confudit. Lex eis non ad
hoc data fuit, ut reuelaret peccatum,
sed ut iustificaret & saluaret. Euange-
lium non fuit eis gratuita promissio re-
missionis peccatorum & uitæ æternæ,
sed fuit noua lex, quam, qui fecisset, es-
set uicturus in ea, differens in eo a prio-
ri, quod esset uehementior, exactioremque
obedientiam flagitaret, quam uetus.
Christus non fuit eis seruator, sed sæue-
rissimus iudex. Ex qua re totius theo-
logiæ confusio & conscientiarum hor-
ribilis carnificina, contumelia nomi-
nis diuini & infinitarum animarum
æternam exitium secutum est.

Confudit & doctrinam cœlestem
cum mandatis hominum: perinde ob-
ligauit ad æternum exitium transgredi-
entes Episcoporum sanctiones, ac trans-
gredi-

gredi
dit &
Quin
philo
ex A
homi
eius n
eorū,
salute
poter
cuit)
suaru
Chri

M
quad
dis m
furari
& eius
decalo
tionis

H
nem e
lux rel
liditat
ftis m
ad Ae
miseri

gredientes mandata diuina. Confu-
dit & Theologiam cum Philosophia.
Quin etiam humanas traditiones &
philosophiã uerbo Dei prætulit. Nam
ex Aristotelis Ethicis & metaphysicis
homines de æterna salute cõsequenda
eius mancipia docuerunt: Vt tum libri
eorũ, tum conciones testantur. Aeternã
salutem rectius & fœlicius consequi
poterant Monachi (ut Antichristus do-
cuit) & monachæ, per obseruationem
suarum traditiuncularum, quam, alijs
Christiani per suum Christianismum.

Maius scelus fuit die ueneris aut in
quadagesima comedere carnes aut nu-
dis manibus calicem attingere, quam
furari. Opera traditiuncularum Papæ
& eius spiritualium adeo sunt prælata
decalogo, ut pro operibus supereroga-
tionis, perfectionisq; haberentur.

Hanc si quis sibi disciplinã & ordi-
nem expetit, postquam iam Euangelij
lux refulsit, ille sane non parum sto-
lilitate & prauitate Israelitas in cœle-
stis mannæ copia cæpas expetentes ac
ad Aegyptiacam potius seruitutem &
miserias redire, quam ad terram
pro-

pro-

promissionis proficisci præoptantes,
superabit.

Hæc uolui breuiter dicere de Papi-
stica disciplina & ordine, ut ostende-
rem, quam apud papistas nihil discipli-
næ & boni ordinis supersit: Ac quan-
topere ij tum ipsimet errent, tum alios
seducant, qui iam nobis papisticam
disciplinam & ordinem perfricta fron-
te laudare audent. Sed quoniam nunc
uehementes controuersia de ritibus seu
cæremonijs in Ecclesia motæ sunt, ne-
cessarium putauit esse hanc totam con-
trouersiam diligenter explicari: ut sci-
rent imperitiores, quid uera aut falsa
Adiaphora sint, quæq; & quatenus uel
recipi uel non recipi pie possint.

Hanc operam speraui aliquandiu
alios doctiores Ecclesiæ præstituros esse,
atq; ideo ego huic tam arduo operi ma-
num admouere nolui. Decuisset enim
cum alios, tum imprimis Vitenbergen-
ses Theologos (sicut Hamburgenses
concionatores eos obsecrarunt & ob-
testati sunt) hanc materiam in istis cer-
taminibus diligentissime explicatam,
Ecclesiæ proponere: Nam ipsi & donis

ac au

ac auto
hanc ex
ex part
nisi ips
hibiti
frustra
euangel
alij mu
mus, ta
peritoru
uel silen
demnat
balbuti
Christi
Nolite
Non en
Spiritus
Par
tres part
iuuante
pijsq; Ec
sis & eff
tam de
eaq; ad
mam ex
tendam
causas re

ac autoritate ceteros antecellunt, &
hanc exitialem controuersiam magna
ex parte mouerunt. Profecto enim,
nisi ipsi huic pessimæ causæ patroni ad
hibiti fuissent, Isebius & D. Interim
frustra sua Interimistica Adiaphora
euangelizassent. Verum, cum ego &
alij multi pij id diu frustra expectasse-
mus, tandem constitui in tanto legis-
peritorum, Sacerdotum & scribarum
uel silentio, uel etiam Christi odio con-
demnationeq; aliquid mihi de ea re
balbutiendum esse, confidens in illam
Christi Domini nostri promissionem:
Nolite solliciti esse, quid loquamini.
Non enim estis uos, qui loquimini, sed
Spiritus patris est, qui loquitur per uos.

Partiar igitur hoc totum opus in
tres partes, in quarum prima Christo
iuuante dicam, de ueris adiaphoris,
pijsq; Ecclesiæ cæremonijs, eorum cau-
sis & effectibus. In secunda parte di-
cam de præsentibus pseudadiaphoris,
eaq; ad uerorum adiaphororum for-
mam exigam, atq; ita Deo iuuante os-
tendam ea nec efficientes, nec finales
causas rerū uerè medianū habere. Quare

X nullo

nullo modo pro pijs adiaphoris habenda esse, nec pie accipi posse. In postrema pauca quædam argumenta adiaphoristarum dissoluam, nam alia pluraq; in secunda parte confutabuntur.

Progrediar autem in hac tota descriptione methodice secundum quæstiones, quæ in simplicibus (ut uocant) thematibus explicandis tractantur. Cû igitur hunc laborem studio iuuandi Ecclesiam, quod Deus nouit, susceperim, peto ab omnibus pijs, ut nostrum qualemcunq; conatum boni cõsulant, donec aliquis alius tum donis, tum auctoritate ampliori instructus, aliquid eruditius, Ecclesiæq; utilius in hoc genere elaborauerit. Sed ad rem.

**PRIMA PARS, IN QVA
AGITVR DE VERIS
Adiaphoris.**

**Quid significat uox Adia-
aphoron?**

Vox

net) ne
non ser
ri seru

Su

E S
ri
al
aphori
to, & r
libem a
ci cibus
dies, au
cipere f
non ac
plis do

S Vn
ra t